

# DEDE KORKUT

Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi  
The Journal of International Turkish Language & Literature Research  
Cilt/Volume 8, Sayı/Issue 20 (Aralık/December 2019), s. 207-212.  
DOI: <http://dx.doi.org/10.25068/dedekorkut312>  
ISSN: 2147-5490, Mainz-Almanya



Özgün Makale/ Original Article

|| Geliş Tarihi: 17.11.2019  
|| Kabul Tarihi: 18.12.2019

## Daniel Defoe'nun Moll Flanders Adlı Romanında Kadın Kavramı: Varoluşçu Feminist Yaklaşım\*

*Concept of Woman in Daniel Defoe's Moll Flanders: An Existentialist Feminist Approach*

Ayla OĞUZ\*\*

### Öz

Feminizm edebiyatta pek çok yönden tanımlanmıştır. Aydın bir hareket olarak edebiyat tarihinde sosyal, ekonomik ve siyasi çağrışımlara sahiptir. Bu anlamdasosyal hareketler silsilesi olarak feminizm ortak bir amaç paylaşmaya çalışır. Doğal olarak feminist anlayışın temel hedefi cinsiyetlerin kişisel, siyasi, ekonomik ve sosyal eşitliğini açıklamak, oluşturmak ve kazanmaktır. Bell Hokks'a göre İngiliz toplumunda kadınlar arasındaki birliğin geçen yıllar boyunca olanaksız olduğu yerde erkekler arasındaki birliğin taerkil kültür tarafından kabul edilip onaylandığı bir gerçektir. Bu bağlam içerisinde on sekizinci yüzyıl İngiliz romancısı olan Daniel Defoe ünlü romanı Moll Flanders'da böylesi bir erkek dünyasını ve ataerkilliğin kusurlarını betimler. Bu çalışmada cinsiyetler arasındaki adaletsizlikler, kadınların ötekiliği ve ataerkil düzenin yıkıcı etkileri Simon de Beauvoir'in varoluşçu felsefesi ışığında on sekizinci yüzyıl İngiliz toplumundaki kadınların feminist tutumunu göstermek için çözümlenmiştir.

**Anahtar Sözcükler:** Ataerkil, Simon de Beauvoir, feminist, öteki, Moll Flanders.

### Abstract

Feminism has been defined in many respects in literature. As a kind of intellectual movement it has social, economic and political connotations within the history of literature. In this sense, feminism as a range of social movements tries to share a common purpose. Naturally, it can be said that the main goal of feminist understanding is to explain, establish, and achieve the personal, political, economic, and social equality of the sexes. According to Bell Hooks, it is a fact that male bonding was seen as an accepted and affirmed aspect of patriarchal culture in the English society where as female bonding was not possible during

\* Bu makale 31.10.2019 ve 01.11.2019 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen 11. Uluslararası Dil Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Kongresi'nde sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş halidir.

\*\* Doç. Dr., Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, İngiliz Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Tokat-Türkiye. Elmek: ayla.oguz@gop.edu.tr  
ORCID: 0000-0001-7112-6549

the years passing. Within this context, it is clear that Daniel Defoe, an eighteenth century English novelist, describes such a kind of world of men and the defects of patriarchy in his famous novel Moll Flanders. In this study, injustices between the sexes, the otherness of the females and the devastating effects of patriarchy have been analyzed in order to show the feminist attitude of the females in the eighteenth century English society in the light of Simon de Beauvoir's existentialist philosophy.

**Keywords:** Patriarchal, Simon de Beauvoir, feminist, other, Moll Flanders.

## Giriş

Feminizm, kuramsal açıdan cinsiyetçi dayatmaya bir karşı çıkış ve eşitlik ilkesi doğrultusunda kadınlar için siyasi, ekonomik ve sosyal hakların sağlanmasını amaçlayan bir hareketler topluluğu olarak algılanırken varoluşçuluk ise, felsefi düşünmenin başlangıç noktasına bireyin deneyimini yerleştiren ve varlığı anlama bağlamında ahlaki düşüncenin ve bilimsel düşüncenin yeterli olmadığını ileri süren felsefi ve kültürel bir hareket olarak algılanır. Bu bağlamda "feminizm çalışmaları kendinden önceki tüm bilme biçimlerinin taşıdığı ataerkillik özellikleri büyük bir ciddiyetle sorgulamıştır (Mojab, 2015: 14). Feminizm erkeklerin kadınlar üzerinde kurduğu baskıya bir karşı çıkış olarak başlamış ve ataerkillikle ilişkilendirilmiştir. Feministler ataerkilliği bütün diğer kavramlar gibi kadının sorunsal konumunu açıklamak için kullanmışlardır. Feminist bilim insanlarından Walby (1990) ataerkilliği "erkeklerin kadınlara hükmettiği, baskı yaptığı ve istismar ettiği pratik ve sosyal yapı olarak açıklar (s. 19). Bu bağlamda modern feminizmin temellerini atan ve yirminci yüzyıl yazarı olan Simon de Beauvoir, kadının varoluş mücadelesini ataerkilliğe bir başkaldırı gibi okuyarak kadının ötekileştirilmesine yönelik eleştirilerde bulunurken söz ettiği gerçeklerin on sekizinci yüzyıl yazarı olan Daniel Defoe'nun Moll Flanders adlı romanında örneklenmesi dikkat çekicidir.

## 1. Simon De Beauvoir'in Varoluşçu Felsefesi ve İkincil olarak Kadın

İnsanı değerlendirmek noktasında feminist yaklaşımın yeni bir metafizik insan anlayışı sunduğu bilinen bir gerçektir. Bu anlayış içinde Simone de Beauvoir kendisini bir kadın olarak ya da feminist olarak konumlandırmaktan çok felsefi anlamda bir varoluşçu olarak addeder (Bover, 2001:14). Ne var ki Beauvoir, yirminci yüzyılda kadınların maruz kaldığı sömürüyü gündeme getiren ilk kadınlardan biridir. Bu anlamda kadınların daha az bastırılmış ve görmezden gelinmişliklerine izin vermelerini eleştirmiş ve daha iyi koşullara sahip çıkmaları noktasında onları yazdıklarıyla cesaretlendirmiştir (Bover, 2001:13). Bu bağlamda Beauvoir, İkinci Cinsiyet adlı kitabında 'öteki' kavramını öne çıkarmıştır. Öteki kavramı, metnin başlarında tanıtılmakta ve metni yönlendirmektedir. Ayrıca, bu kavram sömürgeleştirilen, köleleştirilmiş ve diğer sömürülen insanların durumlarını kuramsal alana taşıyan bir kavram haline gelmiştir. Böylece, "ötekilik kavramı kendisini modern felsefenin temel bir teması olarak oluşturdu ve psikoloji ve antropolojiye içine alacak şekilde ortaya çıkan diğer disiplinlere yayıldı" (Ellis, Meyer, 2009:1).

Beauvoir'ın kadınlarla ilgili tartışması onların yalnızca var olmalarına izin verildiği fakat bu varoluşun sorunsal tarafının niteliği ve boyutu hakkında kimsenin konuşmadığı noktasında yoğunlaşır. Bover'e (2001) göre Beauvoir, "kadın sözcüğünün öz değerinin toplumsal algıdaki düşüklüğüne dikkat çekerek kadın etiketi altındaki insanların kimliklendirmelerinde sistematik olarak zorluklarla karşılaştıklarını" belirttiğini anlatır (s. 7). Bu bağlamda toplumsal cinsiyet ilişkilerinin



tarihsel süreçte erkekler ve kadınlar olarak oluşan bir cinsiyetler varlığının iletişiminden türediği açıktır. Nitekim Friga Haug'a göre, üreme ile ortaya çıkan kimlik algısı toplumsal süreç içerisinde toplumsal cinsiyetlerin eşitliğe aykırı bir şekilde oluşmasına yol açmıştır. Ne var ki toplumsal cinsiyet ilişkileri toplumsal oluşumlarda temel düzenleyicilik işlevine sahiptirler Bu noktada toplumsal ilişkilerin bütün olarak eril mizaç ile temellendirilmesi bir anlamda kadınların yok sayılmasını ya da unutulmasını simgelemektedir (Mojab, 2015: 49-50). Bununla ilgili olarak Beauvoir varoluşçu felsefe ışığında kadın olmanın nasıl bir sorun olduğunu, kadının ikinci cinsiyet oluşunu ve kadının varoluş öyküsünü İkinci Cinsiyet adlı yapıtında inceleyerek modern felsefe ilkeleri doğrultusunda açıklamaya çalışır (Bover, 2001: 3). Bu bağlamda Donovan'a (2005) göre Beauvoir, kadının kültürel ve siyasal konumunu varoluşçu felsefeyle açıklayarak feminist teoriye önemli bir katkı sağlamıştır (s. 232).

Ayrıca Beauvoir, kadını ve erkeği toplumsal cinsiyet bağlamında ayrıştırırken erkeğin kendisini yenilemesi için toplum tarafından sürekli cesaretlendirildiği kadının ise belli bir döngüde, yaratıcılıktan ve değişimden uzak bir yaşam alanına mecbur edildiğinden söz eder. Bu da kadını verimsizleştirerek edilgin bir konuma getirir. Beauvoir, küçük farklar dışında önemli bulduğu hiçbir farkın olmadığını düşündüğü kadın ve erkek temsillerinde erkekle eşit görülmenin olanaksızlığını deneyimleyen kadının sınıflandırmasını şöyle tanımlar: "Topluluk olarak öbürlerinden aşağı düzeyde tutulan insan kategorileri içinde kişisel alanda kendini bütünlemek hemen hemen olanaksızdır" (Beauvoir, 1993a:143). Bu bağlamda Beauvoir, erkeğin eylemde bulunan kadının ise erkek olmadan kendisini eksik hisseden ve merkezde olamayan olarak konumlanışını ve ötekileştirilmesini eleştirir (Beauvoir, 1993b:16). Ayrıca Oğuz'un aktardığına göre, Rosemarie Tong bunu "ben ve öteki arasındaki ilişki kadınları içsel belirlenimciğe, erkekleri ise aşkın bir özgürlük duygusu ile karşı karşıya bırakır" şeklinde ifade eder (Oğuz, 2019: 51).

## 2. Moll Flanders'da Feminist Çizgiler ve Var olma Mücadelesi

On sekizinci yüzyıl İngiltere'sine ait bir edebi yapıt olan Daniel Defoe'nun 1722 yılında yayınlanan ve ikinci önemli romanı olan Moll Flanders İngiliz toplumundaki kadınların konumunu düşük sınıftan bir kadın olan Moll adlı ana karakterin eylemsel düzleminden aktarır. On sekizinci yüzyıl ataerkil düzen egemenliğinin etkisi İngiltere'deki kadınları erkeğin 'ötekisi olarak tanımlarken aynı zamanda onu toplumdaki erkeğe bağlı olarak tanımlar. Kadınların bu yüzyıldaki en kaliteli mesleği kocasına iyi bir eş olmaktan başka bir şey değildir. Cinsiyet ilişkilerini hoş, yumuşak, zarif gibi terimlerle açıklayan on sekizinci yüzyıl anlayışı kadınların erkekler tarafından korunmalarını normalleştirir ve kadını erkeğe ikincil ve ona öteki olarak konumlandırır (Wipprecht, 2006:3).

Ataerkillik, erkeği kadına üstün tutarak kadını mülkiyet haline getirmeyi hedefler. Bu anlayışta kadın erkeğin mülküdür ve ikincil olandır:

İkincillik, diğerlerinin kontrolü altında bulunmaya zorlayan durumlardan biridir. Kadının itaati kadını erkeklerin kontrolü altında kalmasına zorlayan sosyal durum anlamına gelir. Böylece ataerkillik, kadınları erkek kontrolü altında tutmak için, sosyal uyum süreci sosyal roller, gelenekler ve bazı toplumsal adetleri kullanır. Sosyalleşme sürecinin ilk olarak kız ve erkek çocuklarının cinsiyetleri için uygun davranışları öğrendiği çocukluk sürecinde meydana geldiği düşünülür (Sultana, Altay, 2019:421).



Moll Flanders'da baş karakter Moll geleneksel, ataerkil dokulu eril korumayı reddeder ve toplumdaki erkekler tarafından yönetilmekten hoşlanmaz. Ne var ki Moll'ün kadınlığı sürekli olarak sömürülür ve onun ekonomik çıkarları bu durumun oluşumunu kolaylaştırır. Moll Flanders varoluş savaşında kötü şeyleri deneyimlemek zorunda kalır. Alt sınıftan bir kimse olarak geçimini sağlamak için hırsızlık yaptığı gibi fahişelik de yapmak zorunda kalır. Londra'daki Newgate Hapishanesi'nde doğan ve annesi tarafından terk edilen Moll, küçük yaşta suç dünyasının içinde kendisini bulur. Bu suçların içinde enstet ilişki, fuhuş, yankesicilik ve koca peşinde koşmak toplumsal kokuşmuşluğun kadına yönelmiş yansımalarıdır. Bu yaşam döngüsü içerisinde Moll İngiltere'yi gezmekten de geri kalmaz ve zenginlikle yoksulluk arasında gelir gider.

Başlangıçta Moll, ona iğne işlerini öğreten nazik bir dulun himayesindedir. İlerleyen zamanlarda çok alımlı bir genç kıza dönüşen Moll erken yaşta baştan çıkarılır. İlk sevgilisi onu kullanıp, terk edince küçük kardeşi ile evlenmeye zorlanır. Evliliğinden birkaç yıl sonra ölen kocasından sonra başka evlilikler yapar ve Amerika'ya taşınır. Ne var ki bunların arasında kocasının aslında yarı kardeşi olduğunu öğrenmek de vardır. Bu tikslenme duygusu içinde İngiltere'ye dönen Moll karısı deliren bir adamın metresi olur. Bütün bunlardan ortaya çıkan görüntü Moll'ün rahat bir yaşam için kadınlığının sömürülmesine izin verdiği gerçeğiyle örtüşmektedir. Nitekim zengin bir genç ile evlilik düşü ve para teklifi bir araya gelince kendisini sevgiliye teslim etmesi zor olmaz. Bu konudaki duygularını şöyle aktarır:

Evlilik sözünün içimde yaktığı ateşle kesenin görüntüsü bir araya gelince kızarıp bozarmaktan tek sözcük söyleyemedim. O bunu açıkça gördüğü için keseyi koynuma soktu, ben de başkaca direnmeyerek bıraktım, bana istediğini yapsın, hem de kaç kere istiyorsa o kadar kere yapsın! İşte böyle, kendi mahvımı tek adımla gerçekleştirmiş oldum. O gün, hem namusumdan hem de haya duygumdan vazgeçtiğime göre, beni ne Tanrı'nın inayetine ne de kulunun korumasına layık kılacak hiçbir değerli varlığım kalmamıştı artık (Defoe, 2011: 40-41).

Moll,bundan böyle hem Tanrı katında hem de toplum önünde değersiz olduğunun farkındadır. Ataerkil yapının değerlerini üreten erkekler onun kadınlığını değersizleştirirken kadın olarak varoluş değerinin ölçütünü belirlemekten de geri durmamışlardır. Moll'ün erkeklerle ilgili olumsuz görüşleri daha ergen yaşlarındayken oluştuğu için hizmetçi olarak barındığı evin genç efendisi ile yaşadığı gizli aşk ilişkisi erkekleri şu şekilde etiketlemesine neden olur: "Bir kez bir kadının adı ve onuru üzerinde söz sahibi olmaya görsünler çok zaman bunları kendilerine eğlence ediniyor, hiç değilse entipüften şeylermiş gibi davranıyorlardı; heveslerini almış oldukları kadınların mahvolmasına değersiz bir konu gözüyle bakıyorlardı" ( Defoe, 2011: 46).

Beauvoir'a göre kadınlar çağlar boyunca erkeğin ötekisi oldular. Bu yüzden Beauvoir, çalışmalarında kadınların erkeklerden neden daha aşağı bir statüde olduğunu açıklamaya çalışır. Beauvoir, öteki kavramını Hegel'in efendi-köle diyalektiğinden alarak yerine özne ve öteki terimlerini kullanır. Özne, mutlak olandır. Öteki ise gereksiz olandır. Bu diyalektiği evrenselleştiren Hegel'in tersine Beauvoir öznenin erkek, ötekinin kadın olduğu düşüncesine dayalı olan tarihsel sömürü kavramı üzerine odaklanır. Bu noktada kadınlar bastırılmış bir grubu temsil ederler. ( Ellis, Meyer, 2009:1-2).



Buradan da anlaşılacaktır ki toplumsal cinsiyet erkeği merkeze yerleştirirken kadını ezilen konumunda bırakır. Beauvoir bunu şöyle açıklar:

Erkekler, öteden beri, bütün somut güçleri ellerinde bulundurmışlardır. Ataerkilliğin başlangıcından bu yana, kadını bağımlı yaratmanın yararlı olacağına inanmışlar; yasalarını kadınların zararına çıkarmışlardır. Böylece kadın, somut olarak, öteki varlık, erkeğe benzemeyen varlık haline gelmiştir. Bu durum erkeklerin iktisadi çıkarlarına uygundu; ama aynı zamanda, varlık bilimsel ve ahlaksal özençlerine de uygundu (Beauvoir, 1993a:153).

Nitekim Moll, hizmetçi olarak çalıştığı evde evin büyük oğlu ile birlikte olmuş ama kandırıldığını anlayınca sevgilisinin de zorlaması ve yüklü para teklifi ile küçük oğlanla evlenmek zorunda kalmıştır. Sevgilisi Moll'ü kardeşiyle evlenmesi noktasında ikna etmeyi başarmıştır. Ne var ki varlığını sürdürmesi bir erkeğin himayesine bağlıdır. Bir ara ikisini de kaybedeceğinden endişelenir ve bu durumu şöyle anlatır: "Öyle ki bir süre sonra durumumda, önceden hiç aklıma gelmeyen bir tehlike görmeye başladım; bu da kardeşlerin ikisinin birden beni terk etmesi ve koca dünyada yapayalnız, dımdızlak, kendi başımın çaresine bakmak zorunda olmam olasılığıydı" (Defoe, 2011: 46).

Başından birden fazla evlilik geçen Moll, her durumda içinde bulunduğu çıkmazları ona iyi ekonomik olanaklar sunacak erkek adaylarıyla evlilik yolları arayarak aşmaya çalışır. Dul kalıp tekrar evlenmek istediğinde bile karşısına çıkan gemici adayların ölçütlerine kendisinin uygun olmadığını anlaması, eş olarak bir ağırlığının olamaması "ucuza kullanılıp elden çıkartılabilecek bir şey sayılmalıydım herhalde" (Defoe, 2011: 87) şeklinde durumu değerlendirmesine ve kendisini düşük bir öz değerle ifade etmesine yol açar. Aslında onun kendisine biçtiği değer karşı cinsin gözünden biçilen değeri ifade edip, ataerkillidir. Yine de Moll, bir yandan da yaşadıklarından dersler çıkarıp erkekler hakkında öğrendikleriyle başka kadınlara yardım edebilir. Gerektiğinde onları haksızlık eden erkeklerden nasıl öç alacakları hakkında bilgilendirir. Bunların hepsini deneyimlerinden öğrendikleriyle yapar. Nitekim Beauvoir, İkinci Cinsiyet adlı çalışmasında ataerkillik eleştirisi sunarken kadınların erkeklerden daha aşağıda konumlandırılışını sosyal, siyasi ve dini sınıflandırmalara meydan okur nitelikte bir tutumla karşı çıkar. Bu nedenle, Defoe'un başkarakter Moll'ün, on sekizinci yüzyıl erkek egemen toplumsal yapısı içinde Beauvoire'in varoluşsal felsefi yaklaşımı bağlamında yaşamının zorluklarını deneyimledikten sonra erkek egemen toplumu kendini var etmek adına reddettiği söylenebilir.

### Sonuç

Sonuç olarak Moll, öteki dünyada yaşamaktadır ve cinsiyet olarak kadını temsil etmektedir. Bu öyle bir dünyadır ki gerçeği ve adaleti bulmak olanaksızdır. Moll'ün yaşadığı yüzyıldaki ötekiliği öncelikle ataerkil düzende bir kadın oluşundan sonra da içinde bulunduğu düşük sosyal sınıftan ileri gelmektedir. Bunların ötesinde ataerkillik zaten sistem olarak onu merkezden uzaklaştırmıştır. Moll'ün temsilinde on sekizinci yüzyılda kadınların kendi varlığını bir erkeğe tabi olmadan sürdüremediği, ekonomik ve sosyal açıdan erkekler tarafından himaye edilmeyi kabul etmek zorunda kaldığı ortaya çıkmaktadır. Bütün bunlara rağmen Moll'ün toplum içinde ayakta kalabilme mücadelesindeki dik duruşu dikkate değer bir harekettir.





Daha da ötesi Moll, çocukluğundan beri bulunduğu konumu kabullenmeyerek daha iyi yaşam koşullarına talip olmuştur. Çalıştığı evde hanım olabilmek için evliliği statü kazanmanın yolu olarak görerek her ne kadar evin büyük oğlu ve asıl sevdiği kişi olan genç ile evlenemese de onun küçük kardeşi ile evlenerek o statüyü kazanmıştır. Bunlar da Moll'ün temsilinde on sekizinci yüzyıl İngiliz kadınının var olma çabası içinde yer alan feminist tutum ve davranışlardır. Buna ilaveten, on sekizinci yüzyıl İngiltere'sinde bir yandan Aydınlanma döneminin diğer yandan Endüstri Devrimi'nin etkisi olsa da hali hazırda ataerkil düzenin egemenliği etkin şekilde devam etmektedir. Bu ortamda eğitim ve eğitilmiş bir kadın olmak, zengin ve çeyizi olan bir kadın olmak gibi ölçütler erkeklerin evlenirken bir kadında aradıkları ölçütlerdir. Moll, böyle bir ayrıcalığa sahip olmasa da yaşam deneyimlerinden öğrendikleri ile başkalarına yardım etmeye çalışmış ve farklı bir kadın tipi oluşturarak gücü ölçüsünde haksızlıklara ve erkek üstünlüğüne karşı çıkabilmiştir.

Sonuç olarak, bu çalışma Beauvoir'in varoluşçu feminist yaklaşımı bağlamında Moll'ün temsilinde on sekizinci yüzyıl İngiltere'sinde yüksek sınıftan olmayan kadının konumunun ve özgürlüğünün ataerkil düzeni sürdüren erkeklerin egemenliği altında olduğunu, kadının hırsızlık, fahişelik yapma gibi onur kırıcı durumlarda bulunmasının sistem kökenli bir ayrıştırma olduğunu, Moll'ün kadın olarak var olma çabasının özünde temelde o yüzyılın geleneksel düşüncesine ters düşecek şekilde ve biraz da Aydınlanma'nın bireyi öne çıkaran söylemleri etkisinde erkeklerle kadınların eşit olduğuna inanması olduğunu ve erkek kararlarına bütün karşı çıkışlarının örtülü bir feminist tutum olduğunu ortaya koyarak Defoe'nun kadın kavramını feminist dokunuşlarla ayrıcalıklı bir şekilde işlediğini göstermektedir.

### Kaynaklar

- Beauvoir, S. (1993a). *Kadın İkinci Cins I.* (çev. Bertan Onaran). İstanbul: Payel Yayınları.
- Beauvoir, S. (1993b). *Kadın İkinci Cins II: Evlilik Çağı.* (çev. Bertan Onaran). 7. Baskı. İstanbul: Payel Yayınları.
- Bover, N.(2001). *Simone de Beavoir, philosophy, & feminism.* New York: Columbia University Press.
- Defoe, D. (2011). *Moll Flanders.* (çev. Nihal Yeğinobalı). İstanbul:Can Sanat Yayınları.
- Donavan, J. (2005). *Feminist Teori.* (çev. Aksu Bora-Meltem Ağduk Gevrek- Fevziye Sayılan). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ellis, H., Meyer J. (Edts.). (2009). *Masculinity and the Other: Historical Perspectives.* UK: Cambridge Scholars Publishing.
- Mojab, S.(2015). *Marksizm ve Feminizm.* (çev. Funda Hülagü). İstanbul: Yordam Kitap.
- Oğuz, A. (2019). *Feminizm, Postkolonyal Feminizm ve Toplumsal Cinsiyet Buchi Emecheta'nın The Bride Price Adlı Romanı.* Konya: Çizgi Kitabevi.
- Sultana, A. Altay, S. (2019). Ataerklilik ve Kadının İkincilliği, Kuramsal Bir Analiz. e-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi/Journal of Oriental Scientific Research (JOSR), 11(1), s. 417-427. Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/716405>
- Walby, S. (1990). *Theorizing Patriarchy.* Blackwell Publishers Ltd.: Oxford, UK and Cambridge USA.
- Wipprecht, C. (2006). *The Representation of Women in the Early Eighteenth Century England.* Green: Verlag.

